

II. RADOVI UČENIKA

Elizabeta Kiršek (4a)
Marina Šourek (4a)

Mentorica: Valerija Turk-Presečki,
dipl. povjesničarka
Gimnazija Daruvar
Gundulićeva 14
43500 Daruvar

Primljeno/Received: 01.02.2015.
Prihvaćeno/Accepted: 30.06.2015.

„NAŠ TATIČEK“ – KULT TOMAŠA G. MASARYKA U ČASOPISU „DĚTSKÝ KOUTEK“ IZMEĐU DVAJU SVJETSKIH RATOVA (1930. – 1940.)

Sažetak: Ovaj učenički rad razmatra na koji su se način djeca mogla politički indoktrinirati tridesetih godina 20. stoljeća. Za temu istraživačkog rada autori razmatraju kult T. G. Masaryka proučavan na primjeru dječjeg časopisa „Dětský koutek“. Analizom izvora izdvojeni su neki aspekti kulta (Masaryk kao politički uzor, kao nositelj moralnih i odgojnih vrijednosti te analiza vizualnih prikaza) koji govore o tome kojim se metodama kult Masaryka izgrađivao u međuratnoj Jugoslaviji. Na kraju rada razmatra se pitanje razloga širenja kulta analizom političkih prilika i odnosa jugoslavenskog režima prema kultu u promatranom razdoblju.

Ključne riječi: T.G. Masaryk, politička indoktrinacija djece, kult ličnosti, međuratna Čehoslovačka, Česi u Daruvaru

Uvod

Tomáš G. Masaryk za većinu je čeških suvremenika zbog zasluga pri stvaranju čehoslovačke države i promicanju demokracije predstavljao neupitnu povjesnu veličinu. Velika pažnja Masaryku pridavana je i među daruvarskim Česima koji su s posebnom

pozornošću izvješćivali u lokalnom tisku o bitnim zbivanjima vezanim uz Masarykov život i djelovanje. Isticali su se njegov humanizam, filozofski i idejni pogledi, slavio se kao *predsjednik osloboditelj*, Slaven, demokrat i osoba iznimnoga moralnog kova. Iz navedenih razloga možemo govoriti o postojanju svojevrsnog kulta Masarykove ličnosti u međuratnom Daruvaru, kojim se bavimo u ovome istraživačkom radu. Ipak, naš se rad bavi jednim specifičnim aspektom ove problematike: na koji su se način Masarykov lik i djelo nastojali približiti češkoj djeci. Kao temeljni povijesni izvor koristili smo dječji časopis „Dětský koutek“, tiskan u Daruvaru u međuratnom razdoblju.¹ U radu smo koristili spoznaje hrvatske i strane historiografije koju smo nadopunili vlastitim zaključcima. Istraživanje obuhvaća razdoblje tridesetih godina 20. stoljeća, kada je Masarykov kult bio najizraženiji.

Rad smo strukturalno podijelili na tri dijela. U prvom dijelu osvrnuli smo se na značenje T. G. Masaryka u svjetskom, nacionalnom i zavičajnom kontekstu. U središnjem dijelu rada na temelju izvora analizirali smo najistaknutije aspekte kulta kojima se mladež nastojalo politički „odgojiti“ s posebnim naglaskom na veličanje Masaryka kao političara te nositelja moralnih i odgojnih vrijednosti. S ciljem interdisciplinarnijeg pristupa, rad analizira i vizualne prikaze koji se pojavljuju u izvornoj građi. U posljednjem dijelu ćemo obrazložiti zašto se kult širio bez ikakve cenzure vladajućeg režima, koja mu je bila svrha te ćemo pokušati odgovoriti na pitanje njegove recepcije.

1. Kult T. G. Masaryka u svjetskom, nacionalnom i zavičajnom kontekstu

U svjetskoj povijesti 20. stoljeća T. G. Masaryk bio je nesumnjivo jedan od najznačajnijih političara. Masarykov politički angažman započeo je osamdesetih godina 19. stoljeća kada je djelovao kao sveučilišni profesor filozofije u Pragu. Kao češki poslanik u Carevinskom vijeću u Beču otvoreno je osuđivao dualizam i zagovarao potrebu federativnog preuređenja Austro-Ugarske. U drugoj fazi političkog djelovanja, u emigraciji tijekom Prvoga svjetskog rata, Masaryk razvija intenzivan diplomatski rad na stvaranju samostalne čehoslovačke države. Najvažniju ulogu odigrao je 1918. godine kada se u prijelomnim trenucima rješavala sudbina naroda Austro-Ugarske. Kao prvi predsjednik Čehoslovačke i iskreni pobornik demokracije značajno je utjecao na razvoj međunarodnih odnosa na području Srednje i Jugoistočne Europe, od čega se posebno ističe angažman glede mirovne konferencije u Versaillesu 1919. te formiranja Male Antante 1920./1921. godine.²

¹ „Dětský Koutek“ je od 1932. godine tiskan kao poseban časopis. Kontinuitet izlaska je zadržao do danas. (prilog 1 i 2). Posebnu zahvalnost pri izradi rada dugujemo Češkoj osnovnoj školi J. A. Komenskog u Daruvaru koja nam je ustupila na korištenje časopis iz svoje knjižnice te dr. Vjenceslavu Heroutu na stručnim savjetima i pomoći.

² VRANJEŠ-ŠOLJAN, Božena, T. G. Masaryk i nova Europa nakon Prvoga svjetskog rata, *Radovi Zavoda za hrvatsku povijest*, 37., 2005., str. 213 – 231.

Ovakva impresivna politička biografija utjecala je na činjenicu da je Masaryk za Čehe već za života postao velikim uzorom. Njegova kozmopolitska erudicija, ideje demokracije koje je neumorno zagovarao, politički ugled i načela moralnih vrijednosti izrodile su u međuratnoj Čehoslovačkoj pravi politički kult ličnosti. U Europi nakon Prvoga svjetskog rata takvi kultovi nisu bili neuobičajeni. Cilj je bio uvjeriti narod da se identificiraju s vođama ili vladarima te da odobravaju njihove političke stavove. Izgrađivali su se preko jednostavnih glorifikacija: vođa se obično uključivao u važne državne rituale, organizirale su se javne proslave događaja iz njegovog života poput rođendana ili značajnih obljetnica koje su poprimale općenacionalni značaj,³ njegovi prikazi stavljaju se u tisak, na novac i predmete za svakodnevnu uporabu.⁴ (*prilog 3*) Tisak i mediji redovito su izvješćivali pozitivno o državnoj politici isticanjem zasluga vođe za opću dobrobit naroda. Velika pažnja posvećivana je prikazima vođe među narodom ili djecom, čime se nastojalo izgraditi čvršću emotivnu sponu s pukom.

Masarykov kult ličnosti počeo se izgrađivati još za djelovanja pod Habsburzima. Borba za češku samostalnost i uspjeh priskrbili su mu epitet osobe koja je stvorila međuratnu Čehoslovačku. Ipak, nakon rata Čehoslovačka je bila višenacionalna država s neriješenim pravima Slovaka, Njemaca i Mađara.⁵ Masarykova državna koncepcija podrazumijevala je demokratsku, ali unitarnu Čehoslovačku u kojoj su svi narodi stopljeni u jedan. Kult je djelovao kao kohezivna snaga, a prikazivanje Masaryka kao „muža nacije“ i političara posvećenog demokratskim idealima pružalo je dodatni argument za „ispravnost“ takve politike. Neraskidiva emotivna veza njega i naroda najbolje se iskazivala nadimkom *Tatiček* (tatica), aludirajući na ulogu pri nastanku države i dušobrižništvo za budućnost iste.⁶ Značajka ovog kulta bilo je i širenje u inozemstvu, čime su državi osiguravani međunarodni legitimitet i ugled.⁷ (*prilog 4*) Ipak, za razliku od kultova ličnosti u međuratnim totalitarnim državama, Masarykov kult bio je više građanskoga, nego autoritativno-represivnog oblika.⁸

Onodobni češki tisak u Daruvaru sa simpatijama je ocjenjivao Masarykov lik i djelo. Za Čehe u inozemstvu kult se pokazao snažnom sponom koja ih je povezivala s domovinom. Tjednik *Jugoslavski Čechoslovaci* često je donosio prigodne tekstove o Masarykovu životu i djelu. Osobito svečano bilo je 1930. godine prigodom proslave njegovog 80. rođendana.⁹ Za

³ HAJKOVA, Dagmar, Zech (-oslovak) national commemorations during the interwar period: Tomas G. Masaryk and the battle of White Mountain Avenged, *Acta Histriae*, 18., 2010., str. 425 – 452.

⁴ ORZOFF, Andrea, *Battle for the castle. The myth of Czechoslovakia in Europe 1914 – 1948*, Oxford University Press, New York, 2009., str. 120.

⁵ Tihomir Cipek, *Masaryk i kriza Europe, Politička misao*, 3., 2003., str. 145 – 154.

⁶ *Tatica Masaryk je otac sve čehoslovačke djece...* „Dětský koutek“ (DK), br. 6, 1935., str. 87 – 88.

⁷ *Dětský koutek* (DK), br. 9-10, 1934., str. 137.

⁸ VRANJEŠ-ŠOLJAN, n. dj., str. 224.

⁹ *Jugoslavstvi Čechoslovaci*, 13.02. 1930., str. 7. LIPOVAC, Marijan, *Proslava 80. rođendana Tomaša Masaryka u Hrvatskoj 1930. godine, Časopis za suvremenu povijest*, 2., 2003., str. 618.

nas je posebno zanimljivo bilo proučiti u kojim se aspektima Masarykov kult pojavljuje u dječjoj literaturi, što ujedno čini glavni dio našega rada.

2. Masaryk kao politički uzor

Jedna od najuočljivijih taktika kojim se dječjem čitateljstvu nastojalo približiti Masaryka jest isticanje njegovih političkih zasluga. U tekstovima prilagođenim djeci provlači se nekoliko temeljnih političkih modela kulta. To je prije svega slika o Masaryku kao tvorcu države i ocu domovine koji je čehoslovački narod izbavio od vlasti stranaca te uspostavio nacionalnu državu. Tekst pod nazivom *Kako se proslavio siromašni dječak* donosi kratki romantičarski prikaz njegova djetinjstva i života: „Vidio je kako je njegov narod ugnjetavan od svojih neprijatelja, kako nema nigdje prava i kako ga nitko ne štiti. Kako djeca nemaju škole u kojima bi učila materinji jezik. Kako stranci uzimaju što pripada narodu. I tako je stupio u rat. Znao je da se bori za svetu i pravednu stvar svoga naroda.“ Nastavak teksta implicira na njegovu ulogu u Prvome svjetskom ratu i rad pri stvaranju države: „Došao je i veliki rat. Radio je dan i noć dok nije svoj narod oslobodio od ropstva. Slavni se dječak vraća kući, u svoju domovinu, kao prvi među prvima, kao prvi predsjednik svoje slobodne domovine.“¹⁰ Masaryka su u *Kouteku* krasile mnoge laskave titule. Članak *Čehoslovačka ima novog predsjednika* iz 1936. godine Masaryka veliča epitetima kao „tvorca Čehoslovačke i osloboditelja čehoslovačkog naroda“.¹¹

Snažnu političku poruku na mlade čitatelje trebala je ostaviti slika o vezama Masaryka s narodima Jugoslavije. Igrokaz *Scena povodom 28. rujna* iz 1933. godine donosi sugestivni tekst koji aludira na zajedničku slavensku prošlost. Masaryk se ovdje prikazuje kao osoba čije je djelovanje posredno utjecalo na državnost ostalih slavenskih naroda („2. Danas je dan republike i svih Čehoslovaka po cijelom svijetu. 3. I mi jugoslavenski Čehoslovaci slavimo taj dan... 5. Slavimo taticu Masaryka koji je donio slobodu našoj dalekoj domovini. Pomogao je i braći Jugoslavenima dobiti slobodu i našu vlast za slavnu budućnost oba naroda“).¹² Veza dviju država naglašavana je isticanjem zajedničke slavenske prošlosti u Austro-Ugarskoj.

Ideja nacionalnog unitarizma kao važna politička dimenzija Masarykova kulta promicala se i među djecom. Mnogi su primjeri isticanja Čehoslovaka koji pod Masarykovim patronatom žive kao jedan narod u bratstvu i slozi.¹³ Ova ideja jasno aludira i na tadašnju

¹⁰ DK, br. 6., 1934. str. 79 – 80.

¹¹ DK, br. 5., 1936., str. 72 – 73.

¹² DK, br. 2., 1933., str. 17.

¹³ „On je predsjednik Česima i Slovacima, Njemcima i Mađarima koji žive u Čehoslovačkoj republici. On je tatica i Čehoslovacima izvan domovine. Posebno nama, jugoslavenskim Čehoslovacima!“ DK, br. 8., 1934., str. 121.

politiku jugoslavenskog unitarizma. Kao primjer navodimo igrokaz iz 1930. godine *Pozdrav tatici Masaryku*, u kojem sudjeluju srpsko-hrvatski dječak u jugoslavenskoj nošnji i djevojka u čehoslovačkoj nošnji. Djevojka recitira tekst na češkom jeziku zavijajući Masaryka i njegove zasluge. U nastavku recitala djevojka govori o Česima na slavenskom jugu koji „danas slave tvoj praznik i zahvalno obećavaju čuvati i braniti vječno, u jednom složnom redu, da Slavenstvo bude u istini nerazrušivo“. Na ove stihove srpsko-hrvatski dječak odgovara: „Vaš Masaryk je svih Slavena dika! Al za Jug Slavski on još više znači... on branio nas je kad je bio dušman jači, sloboda naša i njegovo je djelo, i svaki od nas zahvalno mu je dijete.“¹⁴

Časopis je nastojao djecu poučiti i o smjeru državnih politika. Članak *Važni gosti u Čehoslovačkoj* iz 1937. godine govori o posjetu rumunjskoga kralja Karola Čehoslovačkoj povodom dana oslobođenja. U radu se navodi kako Jugoslavija, Čehoslovačka i Rumunjska čine u Europi savez Mala Antanta koja ima svrhu „ostvariti cilj koji si je zadala, cilj vječnog mira“.¹⁵

3. Ideal odgoja i moralnih vrijednosti

Jedna od najuočljivijih taktika kojima se kult Masaryka nastojao približiti djeci jest isticanje njegovih moralnih i ljudskih osobina. Idealiziranje njegova životnog puta ili stila življenja imao je za cilj dati kultu ljudsku i emotivnu dimenziju. Idealizirana projekcija građana je već pričama o najranijemu djetinjstvu. Tekst pod nazivom *Kako se proslavio siromašni dječak* donosi bajkovit prikaz njegova životnog puta. Rođen je u siromašnoj obitelji („Otac mu je bio kočijaš, a majka služila u siromašnoj obitelji“), no napreduje motiviran željom za učenjem. („... nije želio odustati, htio se istaknuti, znati više nego ostali... Volja ga je stalno tjerala da uči, da se obrazuje...“). Isprva naukuje za kovača (što možda pruža aluziju na stvaranje, tj. „kovanje“ same države! – op. a.), no u tome nije bio uspješan. Spas pronalazi u radu i skromnosti te se uspijeva društveno i politički etablirati. („... tako je postao doktor filozofije i profesor. Majka mu se veselila što je postao gospodin..., no rado je zalazio među ljude, naročito one najsiromašnije, jer i sam zna što znači biti gladan...“).¹⁶ *Ovaj tipizirani lik heroja skrivao je u sebi više značenja. Svrha ovih prikaza bila je promovirati ideju kako je životni uspjeh rezultat isključivog angažmana pojedinca, bez obzira na siromaštvo ili skromno podrijetlo. Čitatelj se, osim toga, mogao lako identificirati jer je većina puka živjela u sličnim socijalnim uvjetima. Radišnost i upornost impliciraju vjeru u ispravnost državničke politike koju je vodio, a druženje s običnim pukom njegove demokratske ideje o jednakosti svih ljudi.*

¹⁴ *Jugoslavstì Čechoslováci*, 13.2. 1930., str. 7.

¹⁵ DK, br. 3., 1936., str. 43.

¹⁶ DK, br. 6., 1934., str. 79 – 80.

*Kult ličnosti gradio se i oko Masarykovih moralnih kvaliteta. Masaryk je govorio da ideale treba živjeti i raditi. U priči pod nazivom Masaryk mladeži kao glavne vrijednosti ističu se ljubav, radišnost i poštenje („... ljubav, radišnost, poštenje! Ako volim bližnjeg svog, ako volim domovinu, onda moram raditi i pomagati svom prijatelju u radu.“).¹⁷ Slične ideje pronalazimo i u priči *Kao u bajci* iz 1935. godine, u kojoj također postoji moralnost o poželjnim ljudskim osobinama („Djeco, uzmite si za primjer T. G. Masaryka. Volite posao i rad. Budite kod kuće i u školi poslušni. Učite i volite učiti! Prije svega obaveze, a onda zabava. To što naučite, naučili ste zbog sebe... Štedite vrijeme, zdravlje i novac. I zapamtite, i za vas su prva mjesta, mjesta vodećih!“).¹⁸ *Dětský koutek* donosi brojne anegdote iz njegova života i djetinjstva u kojima su ističani njegova lucidnost i živahan duh. U priči *Među djecom* iz 1937. godine donosi se topla ljudska priča o prvom lovu na medvjede, kada je kao dijete pretrpio velik strah.¹⁹ Druga priča govori o ljubavi prema svom konju Hektoru, uživanju u prirodi i razgovoru s običnim ljudima.²⁰ Svrha ovakvih idealiziranih projekcija bila je pružiti dojam o predsjedniku kao moralnoj vertikali društva i države.*

Vrlo je zanimljivo to što se kao jedna od Masarykovih kvaliteta isticao njegov asketski način života i zdravlje u poodmakloj dobi. Tekst *Zašto tatica Masaryk ne stari?* navodi da Masaryk jede tri obroka dnevno, vježba, kupava se u hladnoj vodi, jaše konja i rano ide spavati.²¹ U tekstu *Masaryk nam poručuje* iz 1936. godine citira se jedno njegovo obraćanje djeci: „Djeco, za zdravlje se morate brinuti, a to uopće nije teško: brinite o čistoći tijela, ne bojte se vode, kupajte se sa užitkom, krećite se čilo i na svježem zraku. Jedite umjereno i izbjegavajte alkoholna pića... vježbajte tijelo igrama i razumnim sportom. Razmišljate što želite postati... što god bili, uvijek budite vrijedni i poštteni radnici!“²² Iako na prvi pogled površni, ovi opisi također imaju preneseno značenje. Poodmakla dob Masaryka i briga za zdravlje zapravo kriju alegorijsku poruku o brizi za dugovječnost države koju je stvorio i koju utjelovljuje svojim fizičkim likom.

4. Vizualni prikazi

Apoteoza Masaryka osobito je dolazila do izražaja u njegovim vizualnim prikazima. Njegove slike ukrašavale su dućane, škole, privatne kuće i javne zgrade. Masarykovi portreti

¹⁷ DK, br. 1., 1937., str. 8.

¹⁸ DK, br. 2., 1935., str. 27.

¹⁹ DK, br. 6., 1935., str. 93 – 94.

²⁰ DK, br. 1., 1937., str. 9 – 10.

²¹ DK, br. 7., 1937., str. 84.

²² DK, br. 9., 1936., str. 142.

ukrašavali su svaku školu, a ponekad i učionice.²³ Pri izvođenju recitala i igrokaza na pozornici je iznošena Masarykova slika ili poprsje.²⁴ Slične prikaze nalazimo u *Kouteku*. Prilog 5 prikazuje Masaryka u vojnoj odori na konju.²⁵ Vojna uniforma aludira na njegovu ulogu u svjetskom ratu, no govori i o čvrstoći duha i odlučnosti u vođenju države. Ozbiljan pogled, usmjeren prema daljini daje dojam jasne vizije budućnosti naroda te svijesti o odgovornosti funkcije koju obnaša.

Kao drugi primjer političke ikonografije navodimo prikaze Masaryka za radnim stolom. Odjeven je u crno građansko odijelo, s prepoznatljivim brkovima, naočalama i u poodmakloj dobi (*prilog 6*).²⁶ Slika odaje dojam intelektualca i filozofa, no prije svega državnika. Na sličan zaključak navode nas njegovi prikazi s knjigama u pozadini (*prilog 7*).²⁷ Osim političke dimenzije, prikaz korelira s vrijednostima koje je i sam promicao poput skromnog života i radišnosti.

U *prilogu 8* Masaryk je prikazan kako drži djevojčicu u naručju.²⁸ Izraz lica više mu nije ozbiljan i državnički, nego poprma topao ljudski značaj. Ovakvi prikazi s djecom imali su posebnu vrijednost. Osim što su pružali dojam jednostavne osobnosti, oni naglašavaju ljudsku stranu vođe, emotivnu privrženost narodu te brigu za mlađi naraštaj (*prilog 9*).²⁹ Zanimljivo je to što u *Kouteku* samo na jednome mjestu pronalazimo prikaz Masaryka u državničkim poslovima (*prilog 10*).³⁰ To nas je uputilo na zaključak da su se vizualni prikazi prilagođavali mladim čitateljima te koliko je bitna povezanost vizualnoga i kognitivne interpretacije onoga komu je namijenjena.

5. Kult po mjeri režima

U ovom poglavlju pokušat ćemo odgovoriti na pitanje zašto se spomenuti kult Masaryka mogao nesmetano širiti u Kraljevini Jugoslaviji. Među južnoslavenskim narodima, Masaryk je smatran velikim borcem za pravdu i istinu, uzorom mnogim hrvatskim političarima i intelektualcima, od čega se posebno ističe njegov utjecaj na S. Radića. Život u zajedničkoj državi pod Habsburzima, slični politički i nacionalni problemi te službeni smjer politike

²³ DK, br. 8., 1934., str. 121., ORZHOF, n. dj., str. 125.

²⁴ DK, br. 6., 1935., naslovna strana. DK, br. 6., 1935., str. 86 – 87.

²⁵ DK, br. 8., 1939., str. 107. Neki povjesničari ukazuju na sličnosti u vizualnim prikazima s carem Franjom Josipom I. ORZHOF, n. dj., str. 121.

²⁶ DK, br. 1., 1937., str. 5.

²⁷ DK, br. 6., 1934., str. 79.

²⁸ DK, br. 6., 1936., str. 83.

²⁹ DK, br. 7., 1936., str. 103.

³⁰ DK, br. 6., 1935., str. 90.

iznjedrili su temelje za dobre međudržavne odnose nakon rata. U vanjskoj politici Kraljevina SHS, Čehoslovačka i Rumunjska stvaraju Malu Antantu pod pokroviteljstvom Francuske koja je trebala biti *cordon sanitaire* protiv širenja boljševizma te čuvar versajskog poretka u jugoistočnoj Europi. Najveću sličnost dvije države pokazivale su u vođenju unutarnje državne politike. Glavni problem Čehoslovačke bilo je neriješeno nacionalno pitanje Slovačka, Nijemaca, Mađara i Rusina. Masaryk je soluciju problema pronašao u državnom unitarizmu.³¹ Sličan ustroj imala je i Kraljevina Jugoslavija. Riječ je bila o unitarnoj, pseudoparlamentarnoj državi, u kojoj su kralj i vojska imali veliku ulogu. Iako su metode vladanja Aleksandra i Masaryka bile oprečne, dobri odnosi dviju država nisu nikada bili narušeni. Osobna neslaganja s Aleksandrovom dikaturom nadvladala je u Masaryka politika državnog pragmatizma.³²

U Kraljevini Jugoslaviji časopisi su i tiskovine nakon uvođenja šestosječanjske diktature bili pod posebnom prismotrom vladajućeg režima. Jedini propagiran kult bio je onaj vladara pa je posebno zanimljiva činjenica da se u takvim okolnostima kult Masaryka mogao nesmetano širiti. Razlog tome svakako treba potražiti u simbolici i značenju kulta. Kult je jugoslavenske Čehe trebao povezati s djedovinom, no prije svega odgajati ih u uvjerenju kako jedino državni unitarizam predstavlja ostvarenje želja naroda. Zanimljiva je činjenica da u *Kouteku* nismo pronašli ni jednu Masarykovu demokratsku ideju. To nas je navelo na zaključak da su njegove političke misli čak i među mlađom populacijom zapravo selektivno prezentirane te kako se kult usmjeravao i mijenjao prema diktatu vremena i vlasti.

6. Zaključak

U ovom smo se radu bavili širenjem kulta T. G. Masaryka među dječjom populacijom u Daruvaru tridesetih godina prošlog stoljeća. Kao predmet spoznaje koristili smo tekstove, članke, recitale i likovne priloge koji se pojavljuju u časopisu *Dětský koutek*. Analizom navedenog izvora rekonstruirali smo najizraženije aspekte kulta. Masaryk se promicao kao snažan politički uzor. U tom kontekstu isticale su se njegove zasluge oko stvaranja međuratne Čehoslovačke, uspjeha u Prvom svjetskom ratu, no i posrednog utjecaja na državnost drugih slavenskih naroda. Veličanjem sloge i jedinstva naroda promicana je ideja državnog unitarizma koja je bila zajednička u objema državama. Drugi model kulta formirao se oko njegove osobnosti: uljepšani, romantičarski prikazi i anegdote iz njegova života gradile su stereotipan prikaz moralnog vođe posvećenog domovini. U svojim obraćanjima djeci Masaryk se nameće i kao moralni autoritet: savjetuje o poželjnim karakteristikama, diktira životni stil, gradi uzor naciji u asketizmu i skromnosti. Kao važan dio kulta pokazala

³¹ Isto, str. 213.

³² LIPOVAC, n. dj., str. 602 – 603.

se i njegova vizualna ikonografija. Prikazi u vojnoj odori, za radnim stolom ili među djecom promovirali su sve aspekte njegove osobnosti – vojnika, vođe i oca naroda. Kult Masaryka širio se u međuratnoj Jugoslaviji bez ikakvih zapreka, iako skrojen po mjeri režima. Razlog tome leži u činjenici da je kult imao jaku političku svrhovitost. Ondašnjim Česima usađivao je viziju njihove jedinstvene zajednice te pružao mogućnost da otvoreno iskažu osjećaje patriotizma i povezanosti sa starom djedovinom. S druge pak strane, kult je propagiranjem nacionalnoga unitarizma i jednog vođe kao temelja države i poretka mogao poslužiti kao moćno sredstvo u izgradnji državne ideologije. Tome u prilog svjedoči i činjenica da Masarykova privrženost slobodi i demokraciji uslijed moguće cenzure tiska nije u ovom časopisu našla put do svojih najmlađih čitatelja.

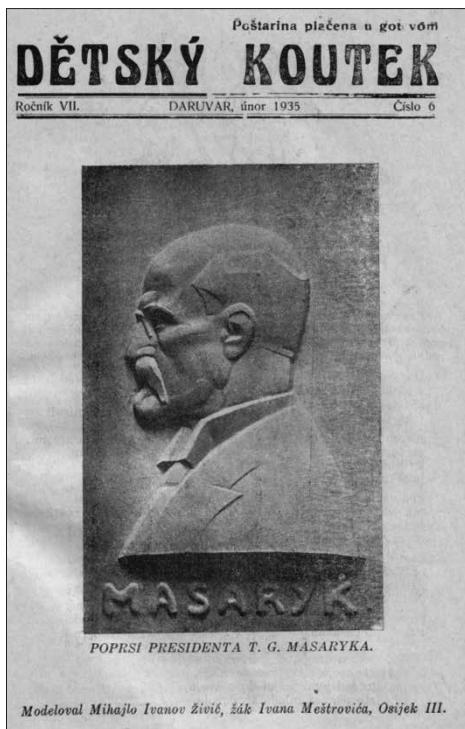
POPIS KORIŠTENIH IZVORA:

Dětský koutek, br. 1 (1933.), br. 2 (1933.), br. 6 (1934.), br. 8 (1934.), br. 9-10 (1934.), br. 1 (1935.), br. 6 (1935.), br. 3 (1936.), br. 5 (1936.), br. 9 (1936.), br. 1 (1937.), br. 1 (1939.), br. 8 (1939.). Knjižnica osnovne škole J. A. Komenskog u Daruvaru.
Jugoslavští Čechoslováci, 13.02. 1930. *Arhivska knjižnica Saveza Čeha u Daruvaru*

POPIS LITERATURE:

CIPEK, Tihomir, *Masaryk i kriza Europe, Politička misao*, 3., 2003., str. 145 – 154.
HAJKOVA, Dagmar, Zech (-oslovak) national comemmorations during the interwar period: Tomas G. Masaryk and the battle of White Mountain Avenged, *Acta Histriae*, 18., 2010., str. 425 – 452.
LIPOVAC, Marijan, *Proslava 80. rođendana Tomaša Masaryka u Hrvatskoj 1930. godine*, Časopis za suvremenu povijest, 2., 2003., str. 611 – 625.
ORZOFF, Andrea, *Battle for the castle. The myth of Czechoslovakia in Europe 1914 – 1948.*, Oxford University Press, New York, 2009..
VRANJEŠ-ŠOLJAN, Božena, *T. G. Masaryk i nova Europa nakon Prvoga svjetskog rata*, *Radovi Zavoda za hrvatsku povijest*, 37., 2005., str. 213 – 231.

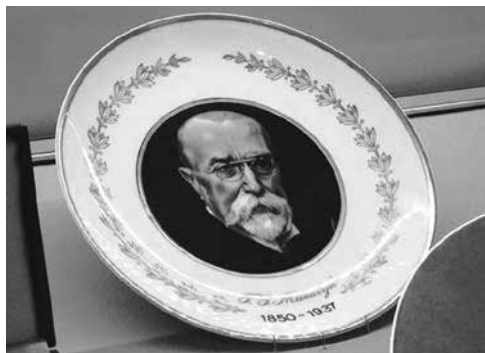
PRILOZI:

Prilog 1. *Dětský koutek*, br. 6, 1935., naslovna strana. Knjižnica osnovne škole J. A. Komensky, Daruvar.

Prilog 2. *Dětský koutek*, br. 3, 2012., naslovna strana.

Prilog 3. Tanjur s likom Masaryka, <http://www.croatia.ch/zanimljivosti/100415.php>.

Prilog 4. Masaryk i Beneš, *Dva Čehoslovaka koje poznaje cijeli svijet*. *Dětský koutek*, br. 9-10, 1934., str. 137. Knjižnica osnovne škole J. A. Komensky, Daruvar.

Prilog 5. Masaryk u vojnoj odori na konju. *Dětský koutek*, br. 8, 1939., str. 107. Knjižnica osnovne škole J. A. Komensky, Daruvar.

Prilog 6. Masaryk za radnim stolom. *Dětský koutek*, br. 1, 1937., str. 5. Knjižnica osnovne škole J. A. Komensky, Daruvar.

Prilog 7. Masaryk u radnoj prostoriji. *Dětský koutek*, br. 6, 1934., str. 79. Knjižnica osnovne škole J. A. Komensky, Daruvar.

Prilog 8. Masaryk s djevojčicom u naručju. *Dětský koutek*, br. 6, 1936., str. 83. Knjižnica osnovne škole J. A. Komensky, Daruvar.

T. G. Masaryk u šol. Dneš mezi mládeží v Lázních.

Prilog 9. Masaryk s djecom na svom imanju Lany.
Dětský koutek, br. 7, 1936., str. 103.
Knjižnica osnovne škole J. A. Komenskog, Daruvar.

Prilog 10. Masaryk u državničkim poslovima.
Dětský koutek, br. 6, 1935., str. 90.
Knjižnica osnovne škole J. A. Komensky, Daruvar.